

RAPORT ANUAL ȘI RECOMANDĂRI PENTRU ACȚIUNE

PENTRU ORGANIZAȚIILE LUCRĂTORILOR

**DIN CADRUL PROIECTULUI EZA PRIVIND CRIZA
FINANCIARĂ 2009/ 2010**

CU SUSȚINEREA FINANCIARĂ A COMISIEI EUROPENE

CUPRINS

I. INTRODUCERE	3
II. RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CHEIE	4
1a. Care sunt cele mai mari probleme (sociale) care au apărut în urma crizei în diferitele regiuni?	4
1b. Cum pot fi soluționate aceste probleme în mod durabil cu ajutorul organizațiilor dvs.?	6
2. S-au implicat partenerii sociali și organizațiile societății civile din diferite regiuni în elaborarea programelor de conjunctură naționale și europene?	7
3. Care sunt posibilitățile de consolidare a rolului viitor al partenerilor sociali?	8
4. Cum pot fi obținute dezvoltarea durabilă, angajarea durabilă și acțiunea responsabilă în cadrul UE, ținând cont de dreptatea socială și distribuirea justă a beneficiilor sociale?	9
III. RECOMANDĂRI DE ACȚIUNE PENTRU ORGANIZAȚIILE LUCRĂTORILOR	9
Posibilități de acțiune legate de angajați	10
Posibilități de acțiune legate de întreprinderi	10
Posibilități de acțiune legate de sistemul financiar	10
Posibilități de acțiune legate de autoritățile statului	11
Posibilități de acțiune legate de combaterea sărăciei	12
Posibilități de acțiune pentru îmbunătățirea dialogului social	12
Posibilități de acțiune legate de „Strategia UE 2020“	12
IV. ÎNCHEIERE	13
V. CASETĂ	
Europäisches Zentrum für Arbeitnehmerfragen (EZA)	
Johannes – Albers-Allee 2, 53639 Königswinter	
Tel. 0049 (0) 2223 299831, schwarz@eza.org	

I. INTRODUCERE

Criza financiară globală declanșată de falimentul băncii de investiții new-yorkeze Lehman în 2008 a dus în anul 2009 la o criză economică globală caracterizată de cea mai gravă recesiune din perioada postbelică. Între 50 și 100 de milioane de persoane și-au pierdut locul de muncă în această criză economică și criza pieței muncii rezultată din ea. Paguba economică produsă depășește valoarea totală a produsului intern brut anual al Statelor Unite, care corespunde unei valori de aproximativ 12,9 miliarde USD. Cel de-al patrulea val al crizei, criza îndatorării majore, cauzat de programele economice care implică sume de miliarde, deficitul fiscal și creșterea datoriei, a dobândit noi dimensiuni (după insolabilitatea Islandei) în anul 2008, prin datoria excesivă masivă a Greciei altor țări UE, ridicând alte provocări în special în domeniul coeziunii din cadrul Uniunii Europene, deoarece în acest moment vechiul principiu „fonduri comune - politici economice separate“ trebuie regândit. Prin dedicarea unor fonduri grele de 750 miliarde euro de către UE și IMF, trebuie susținuți mai mulți candidați euro indeciși și trebuie protejată moneda unică împotriva speculațiilor și recesiunii pieței.

Pe lângă „amenințarea falimentului“ cu care se confruntă anumite state europene, generată de pachetele de salvare ale băncilor și pachetele de conjunctură economică, criza îndatorării ridicate implică alte probleme, deoarece economia europeană depinde de cererea sporită venită din alte părți ale lumii.

Economia încă nu putea gestiona criza, și la nivel mondial, multe state s-au supraîncărcat financiar. Un factor agravant este și încetinirea acordării creditelor bancare în special către întreprinderile mici și mijlocii (**IMM**). Aceste fonduri lipsesc investițiilor necesare, și prin urmare, ne găsim față în față cu o stagnare economică ce va prezenta dificultăți și mai mari în acoperirea datoriei, iar părțile cele mai afectate sunt întreprinzătorii individuali, contribuabilii și milioanele de angajați. Multe companii și mulți consumatori sunt mai scufundați în datorii ca niciodată, de aceea își consumă în măsură tot mai mare veniturile pentru acoperirea creditelor contractate.

Până în acest moment, cei responsabili pentru criză încă nu au fost trași la răspundere. Dimpotrivă, cauzele principale ale crizei, marile bănci de investiții, prin eliminarea principiilor economiei de piață, sunt în același timp și câștigătorii în criză. Această situație este de neconceput pentru lucrătorii europeni, pe fundalul discrepanțelor tot mai mari între venituri și al diferenței între păturiile sărace și bogate rezultate din acestea. În special, stabilizarea sistemelor bancare existente prin miliarde de euro, în locul unei reforme durabile a sistemului financiar, nu a ameliorat pericolul unei noi crize.

În calitate de rețea a organizațiilor lucrătorilor de orientare social-democrată (**OL**), monitorizăm cu interes deosebit aceste procese și în special impactul asupra situației lucrătorilor. În această situație dificilă, este de o importanță deosebită aplicarea principiilor de bază etice care vizează crearea și menținerea unor locuri de muncă durabile, remunerații și venituri sigure și echitabile pentru lucrători, precum și întreținerea sistemelor de asigurare socială.

Pe acest fundal și motivat de această convingere, EZA a demarat între septembrie 2009 și martie 2010 un proiect legat de criza actuală financiară, economică, fiscală și a pieței muncii, în colaborare cu centrele membre Onderzoeksinstituut voor labour en Samenleving (HIVA, Belgia), Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV, Olanda), Fundația Națională CORESI (F.N. CORESI, România) și Fondazione Luigi Clerici (FLC Italia). Scopul acestui proiect a fost analiza și comparația diferitelor efecte ale crizei în **Europa de Vest** (Olanda, Germania, Franța, Danemarca, Belgia), **Europa de Est** (România, Bulgaria, Ungaria, Polonia) și **Europa de Sud** (Italia, Portugalia, Spania, Malta), în cadrul a trei conferințe regionale. Astfel, obiectivele propuse au inclus evaluarea unor măsuri regionale, elaborarea unor inițiative eficiente pentru gestionarea crizei – dacă există - și luarea unor măsuri potențiale pentru prevenirea unei crize viitoare. Un alt subiect central a fost discuția despre strategiile viitoare ale OL, precum și elaborarea unor recomandări pentru OL.

În vederea efectuării unor comparații între anumite regiuni, în cadrul fiecărui seminar s-au abordat patru întrebări cheie, conturându-se răspunsuri care urmează să fie prezentate în cele ce urmează. Pe lângă prelegerile consultanților și contribuțiile participanților la discuții, acest document se bazează și pe studiul de cercetare științifică elaborat de HIVA cu privire la criza financiară și economică, în care oferă o analiză a crizei, o abordare a reglementărilor financiare ale sistemului nostru financiar, și reflectează asupra strategiilor de angajare și a consecințelor crizei asupra sistemului social. Recomandările lansate și soluțiile propuse se bazează în special pe cooperarea participativă a numeroaselor noastre organizații membre.

II. RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CHEIE

1a. Care sunt cele mai mari probleme (sociale) care au apărut în urma crizei în diferitele regiuni?

Criza financiară, care între timp s-a transformat într-o criză majoră de îndatorare, manifestă anumite caracteristici specifice prin care se distinge de crizele anterioare: a dus la o criză a instituțiilor financiare (a băncilor, fondurilor de investiții, etc.), a atins niveluri globale, nefiind limitată local ca cele anterioare, iar originile ei pot fi identificate în eșecul politic de a deregulariza sectorul financiar, și fuziunile din sectorul băncilor private și al investițiilor în anii

1990. Consecințele au fost intensificate și mai mult de insuficiența supravegherii și controlului în sectorul financiar la nivel național și internațional, înainte de izbucnirea crizei. În același timp, în ultimii ani creșterea economică a fost finanțată printr-o îndatorare masivă a gospodăriilor private în SUA, Spania, Irlanda, Marea Britanie și țările central- și est-europene. Această îndatorare poate fi explicată ca o reacție a consumatorilor la reducerea considerabilă a veniturilor și creșterea ratei șomajului. Prin urmare, o astfel de creștere nu poate duce la angajarea totală a forței de muncă - scopul acesta nu a fost atins în ultimele decenii. Dimpotrivă, situația financiară a multor state s-a înrăutățit pe fundalul scăderii veniturilor din impozite, al creșterii cheltuielilor sociale și a costurilor angajate în salvarea rapidă a sectorului financiar. În același timp, se poate observa că țările în care datoria privată este mai mare decât datoria publică, sunt afectate mai grav de criză.

Cea mai gravă problemă sesizată a fost creșterea **ratei șomajului**, în special în rândul tinerilor. În condițiile demoralizatoare ale șomajului, nivelul de educație joacă doar un rol secundar, deoarece inclusiv persoanele cu calificări bune și studii academice sunt expuse crizei. În plus, se poate observa și amplificarea fenomenului de „muncitori săraci”, precum și intensificarea sectoarelor neoficiale, în special în Europa de Sud și de Est, determinată de reducerea veniturilor pe fundalul crizei (de exemplu prin concedieri sau reducerea normei de muncă).

Accentuarea **problemei demografice** în perioada de criză a fost identificată ca o problemă centrală mai ales în Europa de Sud. În timp ce vârsta de pensionare în sistemele de protecție socială, precum și speranța de viață cresc constant, în același timp se poate observa o scădere a natalității și lipsa locurilor de muncă pentru tineri. Una dintre consecințe este că tineretul, pe fondul lipsei de perspective pe piața de muncă, optează pentru studiu, iar o altă consecință este că inevitabila migrare a angajaților și forței de muncă în anumite țări ale UE naște xenofobie și rasism.

O altă problemă fundamentală identificată a fost lipsa **practicilor etice** în sectorul financiar, economic și social, precum și pierderea încrederii în stat și în instituțiile neguvernamentale cum ar fi băncile. Insuficiența principiilor etice a fost diagnosticată în special în tratarea angajaților și în cadrul pieței de muncă.

Deregularizarea pieței financiare și a muncii, asociată cu orientarea pe maximalizarea profitului pe termen scurt, au fost acuzate ca fiind cauza principală a crizei. Creșterea flexibilității și demontarea sistematică a relațiilor de muncă asociate cu obligații de contribuții sociale, dezvoltate pe piața muncii începând din anii 1990, precum și deregularizarea piețelor financiare, au dus la adâncirea inegalității sociale din cadrul societății pe termen lung. Multiplicarea **relațiilor de muncă săracă** cum ar fi munca temporară și munca pe perioadă determinată sunt direct legate de situație.

Problemele sociale deja existente, cum ar fi lipsa de **solidaritate** și **comportament** responsabil, au fost agravate de criză. Se mai observă o solidaritate relativ puternică în cadrul familiei, în

special în Europa de Sud. Solidaritatea dintre generații, în cadrul societății și minorităților se regăsește doar în măsură mică.

Ca o altă problemă s-a prezentat **creșterea datoriei publice**, lipsa viziunii politice și soluțiilor pentru biruirea crizei financiare, precum și salvarea unui sistem financiar defectuos, care a dus la o creștere efectivă a instituțiilor financiare deja mari, prin preluarea instituțiilor mai mici îndatorate.

În **domeniul educației**, s-a identificat o lipsă de legătură între programele educaționale și cerințele pieței de muncă, precum și calitatea precară a programelor de instruire avansate.

În privința IMM-urilor, una dintre problemele majore conturate a fost reticența băncilor de a acorda credite, deoarece o mare parte a noilor locuri de muncă este creată în acest domeniu. La nivel global, **măsurile Fondului Monetar Internațional (FMI)** și ale G20¹ au fost considerate ineficiente în combaterea crizei, din cauza orientării accentuate pe domeniul economic și fiscal și a neglijării dimensiunii sociale. În special țărilor est-europene li s-a reamintit că investițiile publice sunt absolut ineficiente în combaterea crizei actuale.

1b. Cum pot fi soluționate aceste probleme în mod durabil cu ajutorul organizațiilor dvs.?

Propunerile de soluții au fost grupate în soluții pe termen scurt și soluții pe termen lung.

Pe **termen scurt**, în primul rând ar trebui protejate locurile de muncă prin banii publici, așa cum se practică în anumite țări prin reglementările privind munca pe perioadă scurtă. În țările sud-europene, reducerea sectorului neoficial a fost stimulată prin crearea de noi locuri de muncă. A fost sugerată și evitarea orelor suplimentare în vederea creării de noi locuri de muncă. Sistemul de muncă cu normă redusă trebuie corelat cu programe de instruire avansate, și de asemenea limitat în timp. Ar trebui implementată o reducere a costurilor de muncă nesalariale și încercările de soluții trebuie adaptate la contextul național, ceea ce nu se poate spune despre măsurile Fondului Monetar Internațional (IMF).

Pe **termen lung**, este necesară colaborarea mai strânsă între instituțiile de învățământ și companii prin acorduri pentru stagii de practică și formare, accentuând importanța educației de înaltă calitate gratuite. O altă prioritate ar fi consolidarea dialogului social între toate părțile interesate. Se impune o respectare consecventă a legislației muncii și politicilor de muncă, precum și un angajament mai pronunțat în domeniul „responsabilității sociale corporative» (CSR) din partea corporațiilor multinaționale”. Datorită diversității contractelor de muncă, în special în Europa de Sud și de Est, este necesară introducerea unui cadru legal. Pe plan internațional, implementarea unor mecanisme de control și supraveghere mai bune a fost considerată esențială pentru sectorul financiar. Crearea locurilor de muncă trebuie accelerată,

---

¹ Forumul miniștrilor de finanțe și guvernatorilor băncilor centrale din douăzeci de marile țări industriale și emergente.

împreună cu alte investiții guvernamentale în domeniul sistemelor de protecție socială. De asemenea, conceptul de „flexicuritate” a piețelor de muncă, susținut de UE, ar trebui să pună accent mai mare pe securitate, și nu în primul rând pe flexibilitatea angajaților. Un obiectiv important pentru OL trebuie să fie incluziunea mai pronunțată a tinerilor, femeilor, migranților și pensionarilor în activitățile lor, precum și întărirea calitativă a comisiilor europene pentru muncă. De asemenea, s-a sugerat posibilitatea susținerii țintite pentru băncile comerciale și întreprinderile care acționează în mod responsabil, prin investiții etice țintite ale OL.

2. S-au implicat partenerii sociali și organizațiile societății civile din diferite regiuni în elaborarea programelor de conjunctură naționale și europene?

La această întrebare s-au formulat răspunsuri foarte diferite în cele trei regiuni: la **nivel european**, Confederația Europeană a Sindicatelor a fost implicată parțial în consultare în elaborarea programului de conjunctură european. Acesta a fost adoptat de Consiliul European al Șefilor de State și de Guverne în decembrie 2008.

În **Europa de Vest**, OL au fost implicate în negocierile legate de elaborarea programelor de conjunctură naționale la nivel național, cu participarea guvernelor (consultări tripartite), și la nivel sectorial, cu participarea angajatorilor (consultări bipartite). De asemenea, în această regiune s-a pus un accent pe rolul dialogului social național în soluționarea problemelor macroeconomice, în special în viitor. Importanța dialogului sectorial la nivelul întreprinderilor a fost subliniată în domeniul educației și formării. Totuși, soluția la situația de criză globală necesită negocieri, acorduri și stabilirea unui cadru internațional în care pentru problemele dominante în fiecare țară s-ar implementa soluții adaptate la contextul național.

În **Europa de Est**, OL au fost implicate în negocierile cu autoritățile în elaborarea unor programe de conjunctură doar formal și pe o scenă mediatică, însă nu au avut loc negocieri directe efective. Acest lucru se datorează poziției relativ fragile a OL în Europa de Est, precum și lipsei de experiență, personal și posibilități de instruire avansate. De aceea, s-a formulat ca obiectiv extrem de important și consolidarea capacităților și reprezentării OL în Europa de Est. O altă problemă se manifestă prin absența dialogului social sectorial. În multe întreprinderi, angajaților nu li se permite înființarea de sindicate. Sindicatele nu sunt permise de facto, ceea ce arată o încălcare elementară a dreptului de bază privind libertatea asocierii. În opinia participanților est-europeni, soluția la criza globală poate fi găsită doar prin acorduri internaționale și reglementări prin programe naționale specifice. În special, aceștia au accentuat și implicarea companiilor multinaționale și a băncilor principale, ca fiind singura cale de a combate criza, deoarece guvernele nu dețin resursele necesare, iar OL sunt prea slabe pentru a-și impune solicitările.

În **Europa de Sud**, OL nu au fost implicate de facto în elaborarea proiectelor programelor de conjunctură. Acest fapt se explică prin reprezentarea insuficientă a multor sindicate la nivel național, pe de o parte, a lipsei structurii pentru implementarea acestor discuții, pe de altă parte, precum și selectivității în alegerea partenerilor sociali din partea guvernelor naționale. În opinia participanților, dialogul social este obiectul unor abuzuri prin scenarii mediatice scrise de guvernare, iar soluțiile dezirabile reflectă doar poziția politică a puterii, însă nu și preocupările OL. În viziunea participanților sud-europeni, o soluție la criza globală poate fi conturată doar prin acorduri internaționale și programe de conjunctură naționale specifice, care acordă o atenție mai pronunțată dimensiunii sociale a crizei. De asemenea, s-a accentuat faptul că credibilitatea sindicatelor, în special în condițiile actuale, este de o importanță fundamentală, iar colaborarea dintre diferitele organizații trebuie consolidată.

3. Care sunt posibilitățile de consolidare a rolului viitor al partenerilor sociali?

Ca aspect cel mai important s-a punctat îmbunătățirea educației și formării angajaților OL și a reprezentanților acestora, în special în domeniile economiei, finanțelor și tehnologiei informației și comunicării (**TIC**). Un altă idee fundamentală formulată a fost consolidarea colaborării între diferitele OL naționale și europene în vederea unei acțiuni comune împotriva fragmentării și acordării unei ponderi mai mari a colaborării organizațiilor. Voluntarii și colaborarea cu partenerii, cum ar fi organizațiile societății civile, pot duce la întărirea cunoștințelor de specialitate și a capacităților sindicatelor. În acest context, dobândește o importanță vitală recrutarea unor tineri, domeniu insuficient explorat în trecut.

Fondurile gestionate de OL în beneficiul membrilor lor trebuie depuse cu scopuri definite la bănci, și investite în întreprinderi care practică principiul „responsabilității sociale corporative” (**CSR**) și fac investiții durabile în domenii sociale și ecologice. Astfel OL ar avea posibilitatea de a influența stabilirea regulilor în întreprinderi, și de a lua decizii specifice cu privire la efectul social al investițiilor făcute. Această afirmație este una importantă deoarece majoritatea companiilor și investitorilor nu este interesată decât în măsură mică de conținutul fondurilor, deși capitalul investit pe bază de criterii etice este la fel de rentabil ca și alte investiții. În acest context putem menționa Forumul European pentru Investiții Sociale (www.eurosif.org), care și-a propus extinderea și dezvoltarea investițiilor durabile în sectorul financiar, sensibilizarea opiniei publice privind acest subiect, consilierea membrilor săi în acest domeniu, oferind suport și informații pentru cei interesați despre forumurile de investiții naționale în anumite țări europene.

În special în țările est-europene, va fi de o importanță majoră în viitor garantarea libertății de asociere pentru companii la nivel sectorial și consolidarea drepturilor lucrătorilor în toate statele membre. Punerea la dispoziție a unor noi mijloace financiare poate fi posibilă prin aplicarea

ținută a fondurilor structurale europene, în special a Fondului Social European (**ESF**). În opinia participanților, este de însemnătate deosebită conștientizarea organizațiilor individuale cu privire la problemele europene și consolidarea lor în abordarea acestora.

4. Cum pot fi obținute dezvoltarea durabilă, angajarea durabilă și acțiunea responsabilă în cadrul UE, ținând cont de dreptatea socială și distribuirea justă a beneficiilor sociale?

În vederea atingerii acestor obiective, s-a punctat importanța capitală a întăririi componentei sociale a economiei de piață sociale. În baza conceptului inițial, omul și bunăstarea umană trebuie să fie obiectivul creșterii și dezvoltării economice, și nu acumularea de profit și prosperitatea unui grup redus. S-a accentuat nevoia de a găsi un echilibru între concurență, solidaritate și justiție. În acest context, s-a formulat necesitatea unei reglementări mai eficiente și mai bune a sistemului financiar și economic global. Ca o a doua prioritate s-a conturat crearea unor locuri de muncă omenești, supuse obligației de asigurări sociale, cu remunerație justă și proporțională, în locul unor relații de muncă și joburi sărace, aceasta fiind și o investiție importantă în viitor. În domeniul educației, s-a recomandat finanțarea și implementarea la nivel european a unei politici a „învățării pe toată durata vieții”. Responsabilitatea socială corporativă trebuie verificată cu ajutorul unei strategii CSR la nivel european și internațional, și trebuie evaluat, și dacă e cazul, sancționat comportamentul și angajamentul companiilor. De asemenea, este imperativă luarea unor măsuri împotriva diferențelor sociale tot mai mari, care au fost adâncite de criza actuală. În vederea unui control mai aspru al speculațiilor piețelor financiare și al retezării speculațiilor pe termen scurt care sunt răspunzătoare de fluctuațiile cursurilor de schimb, s-a discutat și s-a susținut introducerea unei taxe pe tranzacții financiare. Veniturile din aceste taxe ar urma să fie folosite pentru combaterea sărăciei și inegalității sociale și pentru confruntarea rupturii dintre economia financiară și economia reală. În continuare, s-a susținut o participare mai intensă a angajaților la beneficiile generate pentru companie, precum și extinderea dreptului lor la codeterminare. Trebuie îmbunătățită și reconcilierea vieții familiale și profesionale. În sfârșit, s-a formulat necesitatea unei aprecieri mai mari a voluntariatului, în special în sfera socială, și a „remunerației” gratuite pentru aceste activități. În special familiile și instituțiile educaționale trebuie să cultive și să cheme la o mai mare responsabilitate.

III. RECOMANDĂRI DE ACȚIUNE PENTRU ORGANIZAȚIILE LUCRĂTORILOR

Așa cum s-a exprimat deja în Declarația de la München, OL au un spațiu de acțiune important la diferite niveluri. Trebuie să iasă din criză cu puteri sporite pentru a fi auzite în viitor ca parteneri de negociere la nivel național, european și internațional. Pe acest fond, următoarele

recomandări, bazate pe Declarația de la München și completate de rezultatele conferințelor regionale, prezintă recomandări concrete de acțiune pentru OL

Posibilități de acțiune legate de angajați

OL, cu susținerea uniunilor angajatorilor, trebuie să accelereze stabilirea unor salarii minime legale sau negociate și a unor contracte colective de muncă, în vederea asigurării unor relații de muncă de calitate, precum și a salariilor adecvate și juste. De asemenea, ar trebui să depună eforturi comune cu statul pentru a despovăra veniturile mici și medii, în vederea întăririi cererii, precum și pentru extinderea perioadei asistenței de șomaj și corelarea acestora cu programe de formare profesională, promovarea elaborării unor oferte de instruire pentru angajați, precum și obligarea întreprinderilor să aplice strategii de învățare pe toată durata vieții pentru angajații lor. De asemenea, trebuie să solicite acordarea din partea statului a unor credite bancare susținute de stat pentru gospodăriile private. În special, OL trebuie să-și consolideze capacitățile proprii în domeniul economiei și finanțelor, pentru a putea trimite mai mulți profesioniști la consultările la nivel politic.

Posibilități de acțiune legate de întreprinderi

Prin acord comun, OL trebuie să încurajeze companiile să opteze pentru programe de muncă flexibile și elaborarea de programe de instruire în locul concedierilor, și să solicite din partea statului acordarea de credite bancare susținute de stat, către întreprinderile creditabile, în special IMM-uri. De asemenea, OL trebuie să determine statul să garanteze promovarea posibilităților de consolidare a acumulării de capital propriu de către companii prin participarea la capital a angajaților, și posibilitățile de co-determinare a angajaților sunt implementate în cadrul întreprinderilor. Apoi, trebuie încurajată mai pronunțat compatibilitatea vieții familiale și profesionale din partea companiilor. Dreptul angajaților la asociere și organizare de sindicate, garantat în toate statele UE prin lege, nu trebuie subminat de companiile individuale. Companiile trebuie să-și elaboreze propriile politici CSR și să promoveze întărirea capitalului uman al lucrătorilor, pentru a putea preveni lipsa de lucrători calificați după combaterea crizei.

Posibilități de acțiune legate de sistemul financiar

OL are obligația de a chema băncile la o acțiune responsabilă față de societate, pentru a putea garanta armonia socială și angajarea durabilă pentru o parte majoră a populației. De aceea, trebuie să cheme guvernele să creeze autorități de reglementare financiară capabile de acțiune și să implementeze un sistem de control eficient și independent la nivel național, european și internațional.

De asemenea, OL trebuie să promoveze limitarea investițiilor de consum, susținerea fondurilor de pensii și asigurări prin reglementări stricte, impunerea unor cerințe de capital mai mari

pentru bănci și promovarea unei separări între funcțiile bancare tradiționale și domeniul de investiții, susținând interdicția tranzacțiilor pe cont propriu² ale băncilor. Apoi, trebuie să ceară crearea unui sistem de răspundere pentru băncile private și certificarea produselor pieței financiare din partea statului. Băncile trebuie impozitate de stat pentru următoarele 15-20 de ani în vederea asigurării că o parte din daunele survenite vor fi compensate. Pentru prevenirea baloanelor speculative și pentru reducerea vitezei și volumului pe piața financiară, OL trebuie să susțină și să solicite o taxă pe tranzacțiile pe termen scurt și speculative, prin introducerea unui impozit pe operațiuni financiare (<http://www.makefinancework.org>)³. OL trebuie să solicite guvernelor să reglementeze și să monitorizeze agențiile de rating prin criterii de transparență, și să limiteze constant remunerațiile managerilor, gestionându-le prin impozitarea progresivă a venitului. Plățile de prime trebuie eliminate din cauza lipsei de transparență și gestionare la țintă. Apoi, OL trebuie să solicite G20 ca declarațiile lor să fie urmate de acțiuni, să efectueze reforma sistemului financiar, și să îndemne FMI să pună un accent mai mare pe dimensiunea socială în propunerile de soluții. În continuare, statele trebuie prevenite în formarea unor bănci și mai mari în urma crizei (*too big to fail*), reducând pericolul ca în viitor ele să amenințe sistemul financiar, prevenind posibilitatea unui stat șantajabil.

Posibilități de acțiune legate de autoritățile statului

OL trebuie să constrângă statele ca în viitor să interpreteze economia de piață socială durabilă în baza unui model economic social, și pe acest fond, să susțină implementarea eficientă a unor programe guvernamentale economice la nivel local, național și european. Astfel, punctele centrale ale programelor trebuie să includă, pe lângă aspectele economice, și aspecte sociale, cum ar fi investițiile în educație, învățare pe toată durata vieții și sănătate. Apoi, trebuie promovate domeniile științei și cercetării, precum și proiectele de infrastructură durabile. OL trebuie să poarte discuții și pe tema unui model cu perspective de viitor, care corelează PIB-ul cu cheltuielile sociale, contribuind astfel la garantarea viitorului sistemelor de asigurări sociale. Apoi, statul trebuie chemat să accelereze crearea unor noi locuri de muncă în domenii durabile, orientate pe viitor, și să promoveze utilizarea energiilor alternative. Crearea unui sistem fiscal simplu și just, care elimină despovărea fiscală a companiilor și băncilor și care interzice tranzacționarea integrală a câștigurilor, este un alt imperativ. De asemenea, OL trebuie să determine guvernele și Comisia Europeană să implice expertiza OL în reforma sistemelor financiare, și să-și caute consilieri nu doar din sectorul financiar.

---

² În limbajul instituțiilor de credit, tranzacționarea pe cont propriu înseamnă tranzacționarea cu instrumente financiare (numerar, hârtii de valoare, valută, devize, metale prețioase sau derivate) în nume și pentru beneficiu propriu, care nu sunt generate direct de clientelă.

³ Există o inițiativă globală a societății care prin semnarea <http://www.makefinancework.org> solicită G20 ca în cadrul ședinței din 26-27 iunie 2010 în Toronto, Canada, să decidă asupra impunerii unei astfel de taxe.

Posibilități de acțiune legate de combaterea sărăciei

OL din Europa sunt chemate să participe activ în "Anul european pentru combaterea sărăciei și a excluziunii sociale". În special situația șomerilor și angajaților săraci trebuie pusă în centrul atenției. Eliminarea tot mai pronunțată a relațiilor de muncă „normale” prin contracte pe perioadă determină, contracte pe proiect, mini-joburi, externalizare etc. trebuie combătută prin contracte colective de muncă și contracte cadru la nivel operațional.

OL trebuie să determine guvernele țărilor lor să mărească contribuția de dezvoltare proprie din venitul național brut cu 0,7 la sută până în 2015, respectând obiectivele de dezvoltare ale mileniului formulate de Națiunile Unite. O altă propunere, care necesită susținerea a doi parteneri sociali, este introducerea unei taxe pe tranzacțiile financiare. O parte din încasările acestor taxe poate fi dedicată ca resursă suplimentară pentru colaborarea în dezvoltare și combaterea sărăciei.

Posibilități de acțiune pentru îmbunătățirea dialogului social

Criza a accentuat faptul că metodele și structurile dialogului social în viitor trebuie eficientizate, astfel încât să fie garantată participarea efectivă a OL în situațiile de criză. Pe de o parte, partenerii sociali trebuie să elaboreze împreună un cadru adecvat și propuneri concrete, și în același timp, guvernele, cu participarea experților internaționali, să fie încurajate să exploreze opțiunile de promovare a unei soluții și proces de implementare comune. Astfel, partenerii sociali ar putea elabora și concretiza soluții la nivel național și sectorial, și ar putea include prioritățile legate de forța de muncă în programele naționale. O condiție a acestei năzuințe este participarea efectivă a tuturor OL la dialogul social național, care nu este garantată în toate țările UE.

Posibilități de acțiune legate de „Strategia UE 2020”

Pe fondul crizei actuale, este necesară acțiunea coordonată la nivel global, regional, național și local, implicând atât partenerii sociali, cât și organizațiile societății civile. Pentru stabilirea unei baze etice centrale, crearea și menținerea unor locuri de muncă durabile, salarii și venituri sigure și juste pentru angajați și întreținerea sistemelor de asigurări sociale sunt de importanță deosebită pentru viitorul Europei, și trebuie integrate ca parte esențială a Strategiei UE 2020 a Comisiei Europene. Aceasta trebuie să constituie și o strategie a economiei de piață sociale și durabile, care acordă o importanță mai pronunțată aspectelor sociale și care unește dimensiunile ecologice, sociale și economice, aplicându-le în societate. Recomandările pentru acțiune de mai sus și implicarea OL în implementarea unei „Strategii UE 2020” durabile sunt astfel esențiale.

IV. ÎNCHEIERE

Criza actuală și pierderea încrederii populației în sistemele financiare și economice căreia i-a dat naștere nu au dus până în prezent la reforma arhitecturii financiare. Dimpotrivă: se pare că a crescut apetitul pentru risc al băncilor. În 2009, piața financiară a înregistrat același volum de capital ca și în 2007, înainte de izbucnirea crizei. Speculațiile sunt la fel de viguroase, iar împrumuturile sunt folosite din nou pentru speculație, după cum arată, de exemplu, speculațiile legate de insolvabilitatea Greciei. S-a revenit la profiturile astronomice, băncile acordă din nou bonusuri extravagante, și nici UE, nici G20 nu pot implementa reforme serioase. Problema separării economiei reale de economia financiară nu a fost abordată până acum, iar sistemul financiar se bucură de un rol ce nu a fost nicicând mai mare.

Sunt vizibile efectele crizei, șomajul, sărăcia angajaților și îndatorarea gospodăriilor, și poate fi identificată o pierdere a încrederii angajaților în autorități și companii. Este inadmisibil ca ordinea zilei să fie trecută vederea din nou, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, și este de neacceptat ca angajații să suporte costurile unei crize pentru care nu sunt responsabili. De aceea, sectorului financiar trebuie să i se impună rambursarea salvării primite de la stat. Acum, datoria organizațiilor lucrătorilor este să determine statul să abordeze recomandările de mai sus, să încerce aplicarea lor, pentru a putea implementa o economie de piață socială și durabilă în viitor.

Königswinter, 1. Iunie 2010

Michael Schwarz, Cercetatorii de la EZA

în cooperare cu

Judit Czuglerne Ivany, Coordonator Regional Europa de Est

Henry Acquaviva, Coordonator Regional Europa de Sud

Sönke Siegmann, Coordonator Regional Europa de Vest